

เปิดหน้าต่าง อาเซียน

กัมพูชา (Cambodia)

- ◆ เตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
- ◆ เหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

บทนำ

ประเทศกัมพูชา หรือชื่อทางการว่า **ราชอาณาจักรกัมพูชา** (Kingdom of Cambodia) มีพื้นที่ 181,035 ตารางกิโลเมตร มีประชากรกว่า 15.0 ล้านคน¹ ประชากรกัมพูชาประมาณร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเป็นศาสนาประจำชาติ ชนกลุ่มน้อยในประเทศมีทั้งชาวเวียดนาม ชาวจีน ชาวจาม และชาวเขากว่า 30 เผ่า ปัจจุบันกัมพูชาแบ่งเขตการปกครองเป็น 20 จังหวัด มีเมืองหลวงคือ **กรุงพนมเปญ** ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของกัมพูชา มีภาษาทางการ คือ **ภาษาเขมร** แต่ประชาชนหลายคนสามารถพูดภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเวียดนามได้

¹ ข้อมูลจาก: Population Reference Bureau, 2012-12-12

ปราสาทหินนครวัด

หมู่บ้านชาวประมงในเมืองแกป (Kap)

ปราสาทหินพนมบาเค็ง

พระราชวังหลวงในกรุงพนมเปญ

Map of ASEAN Members

แผนที่ประชาคมอาเซียน

- Brunei
- Cambodia
- Indonesia
- Laos
- Malaysia
- Myanmar
- Philippines
- Singapore
- Thailand
- Vietnam

รชชาติกัมพูชา

ระบำอัปสรา

บทที่ 1

ภูมิหลังและ ประวัติศาสตร์

อนุสาวรีย์อิสรภาพวงเวียนกลางกรุงเทพมหานครยามค่ำคืน

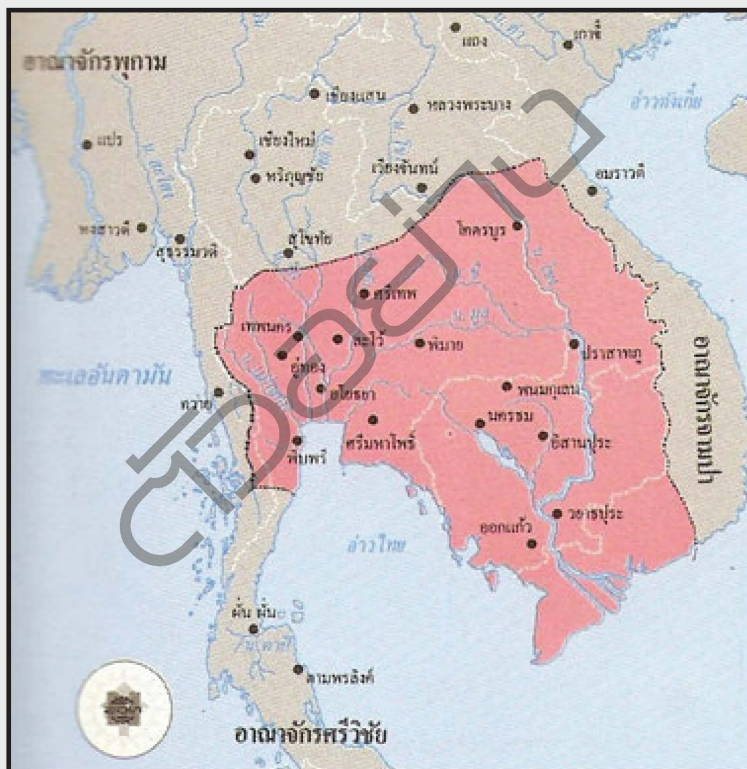
1.1 กว่าจะมาเป็นประเทศกัมพูชา

อาณาจักรยุคแรก

■ อาณาจักรฟูนาน (พ.ศ. 611-1093)

อาณาจักรฟูนาน (Funan) เป็นอาณาจักรที่รุ่งเรืองอยู่ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 1-6 ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของประเทศกัมพูชา เวียดนามตอนใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย บางตอนของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และภาคใต้ของไทย ลงมาถึงแหลมมลายู ฟูนานรวมตัวกันเป็นรัฐแรกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นอารยธรรมที่

เจริญขึ้นในยุคแรก ๆ แต่แทบจะไม่เหลือร่องรอยใด ๆ ไว้ นอกจากซากปรักหักพังของเมืองออกแก้ว ซึ่งเป็นเมืองหลวงที่อยู่ลึกเข้าไปในเขตจังหวัดอันยางทางภาคใต้ของประเทศเวียดนาม

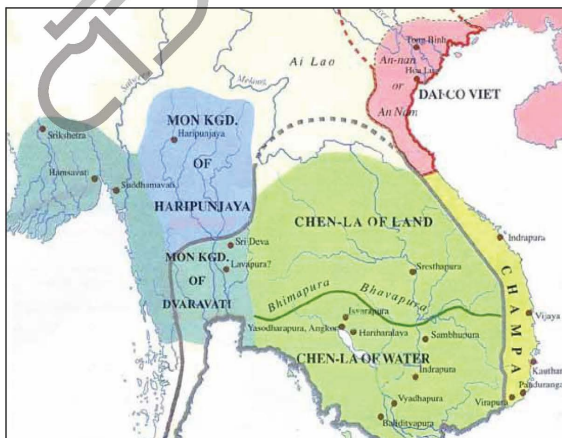
อาณาจักรฟูนาน (พ.ศ. 611-1093)

พุนานตั้งขึ้นโดย**พราหมณ์โกณฑัญญะ** (Kaundinya) ผู้มีอิทธิพลเหนือชาวพื้นเมือง และได้แต่งงานกับ**นางพระยาหลิวเหย์** (Liao - Yeh) ของแคว้นนี้ เมืองหลวงชื่อ **วยาดปุระ** (Vyadhapura) แปลว่า เมืองของกษัตริย์ นายพราน (The City of The Hunter King) ชื่อของพุนานเทียบกับภาษาเขมร คือ **พนม บนม** หรือภูเขา ผู้ปกครองของพุนาน เรียกว่า **กูรุง บนม** (Kurung Bnam) คือ เจ้าแห่งภูเขา (King of the Mountain) วยาดปุระอยู่ใกล้เขาบาพนม (Ba Phnom) และมีเมืองท่าชายทะเลที่สำคัญ คือ **เมืองออกแก้ว** มีแม่น้ำสายยาว 200 กิโลเมตรต่อเชื่อมเมืองท่าออกแก้วกับเมืองวยาดปุระ เนื่องจากเมืองหลวงตั้งอยู่ส่วนสูงสุดของสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ใกล้ภูเขาบาพนม ตรงที่แม่น้ำและทะเลสาบไหลมารวมกัน จึงช่วยระบายน้ำในทะเลสาบไปยังพื้นที่ทางทิศตะวันตก ซึ่งช่วยในการเพาะปลูกได้ดี สถานที่ตั้งทางด้านยุทธศาสตร์ของพุนาน ทำให้สามารถควบคุมช่องแคบเดินเรือที่เชื่อมฝั่งทะเลของอ่าวไทยเข้ากับทะเลอันดามันและเมืองท่าต่าง ๆ ของจีนทางตอนใต้ การขนส่งภายในพุนานใช้ทางน้ำเป็นสำคัญ ประชากรอาศัยอยู่ริมฝั่งน้ำ ปลูกบ้านแบบใต้ถุนสูง กีฬาที่โปรดปราน คือ การชนไก่ ชนหมู ภาษีอากรจ่ายเป็นทอง เงิน ไช่มุก น้ำหอม ประชาชนดำรงชีพด้วยการเกษตร โดยใช้น้ำจากระบบชลประทานที่พัฒนาเป็นอย่างดี นอกจากนั้น พุนานยังมีเมืองท่าสำหรับจอดเรือและค้าขายต่างประเทศ จึงมีรายได้จากการค้าขายและการเดินเรืออีกด้วย

อาณาจักรเจนละ (พ.ศ. 1093-1345)

อาณาจักรเจนละ (Chen - La) อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอาณาจักรหลินีย (จามปา) ปัจจุบันคือประเทศกัมพูชาและดินแดนภาคอีสานตอนใต้ของประเทศไทยแถบลุ่มแม่น้ำมูล ซึ่งเป็นพื้นที่ของจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ เดิมนั้นอาณาจักรเจนละเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรพุนาน ต่อมาได้ประกาศอิสรภาพในพุทธศตวรรษที่ 11 โดยเจ้าชายจิตรเสน แห่งอาณาจักรเจนละ (ต่อมาครองราชย์เป็นพระเจ้ามเหศวร วรรณ) ซึ่งได้ยกทัพไปรุกรานอาณาจักรพุนานและสามารถครอบครองดินแดนของอาณาจักรพุนานได้ทั้งหมด ชนชาติเจนละเป็นต้นตระกูลของเขมรโบราณหรือขอม พลเมืองของอาณาจักรเจนละประกอบด้วยชนเผ่าขอมในเขมร และขอมที่อพยพมาตามลุ่มน้ำโขง กับพวกจามจากเมืองจำปาสัก ชนชาตินี้ได้รับวัฒนธรรมสืบมาจากอาณาจักรพุนาน เช่น การสร้างวัดบนภูเขา การใช้น้ำเพื่อการเกษตร และลัทธิที่นับถือกษัตริย์

แผนที่แสดงอาณาจักรเจนละ

ราวพุทธศตวรรษที่ 12 พระเจ้าอโศกนรมันที่ 1 ได้ย้ายราชธานีลงมาทางตอนใต้และได้สถาปนาเมืองอโศกนรปุระขึ้นเป็นราชธานี มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ 13 เมื่อสิ้นรัชกาลของพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 อาณาจักรเจนละได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 แคว้นใหญ่ และเป็นปฏิปักษ์ต่อกันคือ **เจนละบก** (Chen - La of Land) มีอาณาบริเวณอยู่ทางตอนเหนือที่เป็นภูเขาและที่ราบสูง กับ **เจนละน้ำ** (Chen - La of Water) มีอาณาบริเวณทางตอนใต้เป็นที่ราบลุ่มจนจดชายฝั่งทะเล

1.2 ยุคต่าง ๆ ตามประวัติศาสตร์

ยุคอาณาจักรขอม (พ.ศ. 1345-1974)

ปี พ.ศ. 1345 พระเจ้าชัยวรมันที่ 2 ปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์อันเป็นจุดเริ่มต้นของ **จักรวรรดิขแมร์** หรือ **อาณาจักรขอม** อำนาจและความมั่งคั่งมหาศาลของจักรวรรดิที่มีพระมหากษัตริย์ครองราชสมบัติสืบต่อกันมา ได้ครอบงำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเวลากว่า 600 ปี

พระเจ้าชัยวรมันที่ 2 ทรงสถาปนาลัทธิเทวราชา คือ ยกฐานะกษัตริย์ให้เป็นเทพเจ้าหรือเทวราชา (Deva - Raja) หมายถึง เป็นกษัตริย์สูงสุด ลัทธิเทวราชาหรือระบบเทวราชา แต่เดิมเชื่อว่ากษัตริย์เป็นเพียงมนุษย์ที่นับถือเทพเจ้า แต่ลัทธิเทวราชานั้นถือว่ากษัตริย์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเทพเจ้า กล่าวคือ เทพเจ้าแบ่งภาคลงมาจุติเป็นกษัตริย์นั่นเอง เมื่อกษัตริย์เสวยราชย์แล้วต้องกระทำ 3 สิ่ง คือ หนึ่ง ชูตสระชลประทานหรือที่เรียกว่า “บาราย”

แผนที่แสดงเมืองต่างๆ ในยุคอาณาจักรขอม (พ.ศ. 1345-1974)

สอง กษัตริย์ต้องสร้างศาสนสถานบนฐานเตี้ย ๆ อุทิศถวายบรรพบุรุษ และ
สาม สร้างศาสนสถานบนฐานเป็นขั้น หรือปราสาทขอม แบบยกฐานเป็นขั้น
สูงหลายชั้นเพื่อเป็นที่สถิตของเทพเจ้า หากเป็นศาสนาพราหมณ์ ลัทธิ
ไศวนิกายก็จะประดิษฐานคิ่วลึงค์ของสัญลักษณ์แห่งองค์พระอิศวร หรือ
ศาสนาพราหมณ์ลัทธิไวษณพนิกายก็จะประดิษฐานเทวรูปพระวิษณุ และม
ีความเชื่อว่าเมื่อกษัตริย์สิ้นพระชนม์ วิญญาณของพระองค์จะเสด็จไปรวม
กับเทพเจ้า ณ ปราสาทที่พระองค์สร้างไว้นั่นเอง

บาราย สระชลประทานของชาวขอม

ระบบเทวราชานี้ทำให้พราหมณ์เข้ามามีบทบาทในราชสำนัก ใน
ฐานะผู้เชี่ยวชาญศิลปศาสตร์ต่าง ๆ และประกอบพิธีราชาภิเษกให้แก่กษัตริย์
ด้วยเหตุนี้ อาณาจักรขอมสมัยนี้จึงรุ่งเรืองด้วยการสร้างราชธานีขึ้นหลายแห่ง
และมีปราสาทหินที่เป็นศิลปะขอมเกิดขึ้นหลายแบบ เป็นต้นว่า สมัยพระเจ้า
ชัยวรมันที่ 2 พระองค์ได้สร้างเมืองอินทapuraเป็นราชธานีในบริเวณใกล้เมือง

ปราสาทหินของอาณาจักรขอมซึ่งได้รับอิทธิพลจากความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

กำแพงจาม สร้างเมืองหริหราลัย หรืออรัลวย เป็นราชธานี สร้างเมืองอมเรนทร-
ปุระเป็นราชธานี และสร้างเมืองมเหศวรบรรพต หรือพนมกุเลน เป็นราชธานี

ยุคเสื่อมของอาณาจักรขอม

ยุคเสื่อมของอาณาจักรขอมเป็นยุคมีดของกัมพูชา ในสมัยพระเจ้า
ชัยวรมันที่ 8 (พ.ศ. 1786-1838) ความไม่มั่นคงภายในอาณาจักรเริ่มเกิดขึ้น
ประเทศราชเกิดการแข็งข้อ เช่น อาณาจักรจามปา อาณาจักรละโว้ จนนำไป
ไปสู่การตั้งตนเป็นอิสระของชาวไทย คืออาณาจักรสุโขทัยบนที่ราบลุ่มแม่น้ำ
เจ้าพระยาตอนบน พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดร่วมมือกับพ่อขุนบางกลางหาว

แข็งเมืองไม่ขึ้นกับพระนคร และต่อมาได้ก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัยขึ้น ในช่วงนี้มีการเปลี่ยนศาสนาจากศาสนาพุทธนิกายมหายานมานับถือพระคิเวเหมือนเดิม และได้ทำลายภาพสลักหินที่เป็นรูปพระพุทธรูปเจ้า ทำลายภาพสลักหินที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติออกไปจากปราสาทหลาย ๆ แห่ง อาทิ ปราสาทตาพรหม หลังจากสิ้นรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 8 อาณาจักรขอมเสื่อมอำนาจลงอย่างมาก ราชวงศ์ต่าง ๆ เริ่มเกิดการแย่งชิงราชสมบัติกัน ประเทศราชประกาศตัวเป็นอิสระ เกิดความวุ่นวายในราชอาณาจักร ในช่วงนี้ไม่มีสิ่งปลูกสร้างใด ๆ เกิดขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ประชาชนต่างพากันไปนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท จากเดิมที่เป็นศาสนาฮินดู ทำให้การสร้างศาสนสถานอันอลังการสิ้นสุดลง เปลี่ยนมาเป็นการหล่อพระพุทธรูปและสร้างวัดวาอารามขึ้นแทน หัวเมืองต่าง ๆ เริ่มก่อการกบฏแข็งข้อและแยกตัวออกไป รวมไปถึงการขึ้นเป็นใหญ่ของ “อาณาจักรสุโขทัย” ของไทย

ปี พ.ศ. 1896 พระเจ้าอู่ทองแห่งกรุงศรีอยุธยาได้ยกกองทัพเข้าโจมตีอาณาจักรขอม ทำให้อาณาจักรขอมแตกลงและกลายเป็นส่วนหนึ่งของสยาม ในฐานะดินแดนประเทศราช อาณาจักรอยุธยาได้ปกครองเขมรเป็นเวลาเกือบ 400 ปี ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ต่อมาเกิดสงคราม “อานามสยามยุทธ”² ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทำให้กัมพูชากลายเป็นรัฐอารักขาระหว่างสยามและญวนก่อนที่จะตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสในเวลาต่อมา

² อานามสยามยุทธ คือ สงครามที่เกิดขึ้นระหว่างสยามกับญวน (อันนาม) เพื่อแย่งชิงกัมพูชาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในปี พ.ศ. 2376-2390 ซึ่งเป็นสงคราม 14 ปี

ยุคอาณาจักรสุโขทัย (พ.ศ. 1974-2068)

อาณาจักรเขมร ซึ่งเป็นอาณาจักรที่สืบต่อมาจากอาณาจักรขอม มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองจตุรमुख ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานคร อาณาจักรนี้ตรงกับช่วงสมัยอยุธยาตอนกลาง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เขมรฟื้นฟูจากความเสื่อมโทรมในปลายสมัยอาณาจักรขอม และพร้อมที่จะก้าวไปสู่ความรุ่งเรืองในสมัยอาณาจักรละแวก

เปิดหน้าต่างดูภูมิพущา:

- ลักษณะทางภูมิศาสตร์
- ประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง
- วิธีการดำเนินชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวภูมิพущา
- สถานที่ และบุคคลสำคัญของประเทศ

เพื่อการศึกษาค้นคว้า และมีไว้อ้างอิงในห้องสมุด

INDIA

www.nichepublishing.co.th

9 786167 797236

ISBN 978-616-7797-23-6